

tem azon, hogy mit tettem volna? Hálás vagyok, hogy nem kerültem ilyen helyzetbe. Nekem néha még a hétköznapi – praktikusan nulla veszeltyt rejtő – hitvallás is nehezemre esik. Hivatkozom a bölcs mondásra: „Akkor beszélj, ha kérdeznek, de úgy

élj, hogy kérdezzenek!” Aztán ha nem kérdeznek, hallgatok, és kész. Ha viszont érdeklődés ébred valakiben, akkor szívesen mesélek barátomról, Jézusról, s az ő Útjáról. Daudi és Jilda példája arra tanít, hogy megke-
resve a „legfogyaszthatóbb csomagó-

lást”, nagyobb bátorsággal közeledjek a keresők felé. Bizonyos vagyok benne, hogy a világ kizárólag Isten (nevezzék Őt bárhogyan is) szeretetparancsának betartásával menthető meg és tehető boldoggá!

Kőszeginé Rihmer Melinda

Kosarat adott a pápának

Merici Szent Angéla életútja

Az emberek már életében istenítették. Amikor meghalt, Brescia két lelegelőkelőbb templomának papjai négy héten át veszekedtek egymással a holttest eltemetésének dicsőségéért. De 267 évbe telt, amíg Róma szentté avatta a rendalapítót és korai szociális munkást, a felső-itáliai *Angela Mericit* (magyarosan Merici Angélat). Napjaink egyik életrajzírója ezt így magyarázza: „Eszméi túl modernnek voltak.”

Merici Angéla a világi körülmények között megélt intenzív vallásos élet úttörőjének számít. Jóval a későbbi évszázadok számos „világi intézménye” előtt a szükség legégetőbb területein végzett szociális és pedagógiai munkával kapcsolta össze a Krisztusnak való odaadottságot. Ez a szívós, többnyire teljesen feltűnés nélküli elkötelezettség fontosabb volt számára, mint azok a rendkívüli kegyelmi adományok, amelyekkel a csodaváró környezet mérni szokta a vallásosság értékét. Az első krónikások följegyezték, hogy „a tiszteletreméltó Anya semmire sem becsült ilyen-olyan látomásokat”, sőt „ellenszenvesnek” tartott mindenkit, aki ilyesmivel dicsekedett.

A szociális munkás

Merici Angéla 1467-ben jött a világra a Garda-tó melletti varázslatos városkában, Desenzanóban. Családja Lombardia kis létszámú vidéki nemességéhez tartozott. Miközben a kis Angéla a takarítást és a kenyérsütést tanulja, Itáliában megkezdődik a reneszánsz a maga szépség iránti szerelmével, Botticelli megfesti a tavaszt, Kolumbusz az Antillákon landol. Mindenütt felszabadító, reményteljes újrakezdés.

Szülei halála után egyik nagybátyja veszi magához Angélat, s elviszi őt a világias üdülőhelyre, Salóba. A törekeny, energikus állú, szőke fiatal lánynak minden esélye meglenne az életvidám fiatalemberek e szabadidő-paradicsomában. De Angéla látja, hogy a Garda-tó környékén a lányok – legalábbis a szegény családokban – bármiféle oktatás nélkül nőnek föl. És azt fontolgatja, hogyan lehetne ezen változtatni.

Csatlakozik Assisi Szent Ferenc – laikusoknak szánt – harmadrendjéhez, visszatér szülővárosába, maga köré gyűjti barátnőit, és a csoport elkezd hitoktatásban részesíteni a szomszédság kislányait. A tanítás aligha korlátozódott a bibliai történetekre. Az emberek fölfigyelnek az ifjú hölgyekre, elhívják őket a közeli Bresciába, ahol ismét a szegények gyerekeivel törődnek, betegeket látogatnak, felkeresik műhelyükben a mesterembereket, közvetítenek a szomszédok közti vitákban és a családi problémák megoldásában. Mindezt szilárd szervezet, program és órarend nélkül.

„Madre”-nak hívták

Brescia, a gazdag kereskedőváros a maga szellős palotáival és pompás templomaival a gyökértelenek városa is. A szegénynegyedek kiáltó nyomora áll élesen szemben a gazdag patriciusok dúskáló bankettjeivel. Angéla nem tart lángoló beszédeket és nem alapít pártot. Felismerte, hogy ezt a hatalomra törésből, arroganciából és korrupcióból álló, megmerevedett és korhadt struktúrát úgy lehet a leghatékonyabban megreformálni, hogy oktatást nyújt azoknak, illetve öntudatra ébreszti azokat, akiket tudatlanságban és engedelmisségben tartanak.

Angéla korrepetálásai fokozatosan mégis szilárd alakot öltenek: Négy körzetre osztja fel Bresciát, és minden negyedbe kijelöli néhány segítőtársát, akik rendszeresen járnak házról házra, és a családokkal szoros kapcsolatban végzik az oktatást. Az emberek hamarosan szeretetteljesen „Madre”-nak, „Anyának” szólítják, és egy kortárs följegyezte, hogy az ember „Isten jelenlétét érezte” a közelében: „Számos szomorú ember talált nála világosságra és vigaszra. Tanácsadása és vigasztalása éppúgy volt emberi, mint isteni.”

Bár polgártársai becsülték és csodálták, Angéla gondosan óvakodott az allűröktől és a fontoskodástól. „Szalmából font matrac volt az ágya, tápláléka csak gyümölcsökből és zöldségekből állt”, számolnak be barátai. Nem csoda, hogy hétpróbás ellenségek kiengeztelődnek egymással e tiszta, egyszerű életmódú személy befolyására. Nem csoda, hogy futnak hozzá az olyan kétségbeesett emberek, mint például *Barbara Fontana*, akivel majd utolsó éveiben megosztja kis lakását. S végül nem

csoda, hogy Velence tanácsa, majd hamarosan – egy Rómába tett zarándokútján – maga a pápa próbálja meg elcsalogatni Bresciából ezt az elbűvölő nőt. Sikertelenül. Angéla udvariasan visszautasította az ajánlatot, jegyzi meg szárazon a krónikás.

Kis forradalom

Az ő helye Brescia, ott van rá szükség. 1535. november 25-én végül 29 nő tesz fogadalmat arra, hogy életét egészen Isten és a szegények szolgálatába állítja. Ezzel megszületik az *orsolyiták* közössége, amelyet egy kora keresztény vértanúnőről neveztek el, s amely eleinte *Cornao* biborosnak, Brescia püspökének védelme alatt áll; egy évvel később ő engedélyezi Angéla szerzetesi reguláját – az első olyan regulát, amelyet nő írt!

Angéla éppúgy messze megelőzi korát, mint a spanyol nemes, Loyolai Ignác, aki ugyanebben a században megalapítja a jezsuita rendet. A jezsuitákhoz hasonlóan az orsolyiták továbbra is „a világban” élnek, azaz a családjukban, kolostor és szerzetesi ruha nélkül. Istentiszteletre és imádkozásra jönnek össze, hogy azután kirajzozzanak az egyes városnegyedekbe. Négy „anya” látogatja rendszeresen a fiatal munkatársnőket, hogy bátorítsák és tanácsokkal lássák el őket; négy férfi gondoskodik a

közösség gazdasági bázisáról. Lelki élet a világ forgatagában.

A hivatalos egyház, amely – fájdalmas tapasztalok alapján – a lehető legnagyobb hangsúlyt fekteti a klauzúrára, nem tűri sokáig ezt a külön utat. Néhány évvel Angéla halála után Róma az orsolyiták részére is előírja majd a rendi ruhát és a klauzúrát, mindenestre a utóbbi csak a kórusimára korlátozva.

A rendi szellem

Persze semmilyen hatóság nem tudja megtiltani azt az emberi, tiszteletteljes érintkezési módot, amely a még fiatal közösségben uralkodik. „Kérlek titeket, hogy becsüljétek nagyra minden egyes lányotokat”, könyörög végrendeletében Angéla a későbbi főnöknőknek. „Mindenekelőtt óvakodjatok attól, hogy bármit is erőszakkal akarjatok keresztülvinni; mert Isten mindenkinek szabad akaratot adott, és ő senkit sem kényszerít semmire; megelégszik azszal, hogy megvilágosít, meghív, vonz.”

Végző soron a Szentlélek legyen a tekintély a közösségben, és a realista rendalapító tudja, hogy ez a Lélek ott fúj, ahol akar, és semmilyen vezetői testület nem veheti őt haszonbérbe. Angélának nincs kifogása a baráti kapcsolatok ellen, amelyeket a rendi közösségekben régóta kárhoztattak. Báto-

rítja a fiatal lányokat, hogy ha valami nem tetszik nekik a főnöknőben, akkor ezt diszkrétan beszéljék meg egy megbízható személlyel.

Óvakodjanak az irigységtől, a rosszindulattól, a bizalmatlanságtól. A főnöknőknek ezt tanácsolja: „Nagyon kérlek titeket, azon fáradozzatok, hogy lányaitokat szeretettel vonzzátok magatokhoz, gyengéd és szelíd kézzel vezessétek őket, nem parancsolgatva vagy keménységgel. Hiszen a lelkek felszabadítása azt jelenti, hogy bátorítjuk a gyengéket és félénkeket, szeretettel korholjuk őket, mindenkinek a példánkkal prédikálunk, és azt az örömet hirdetjük nekik, amely odafönn készen áll számukra.”

Az orsolyiták a tisztelet és az emberi méltóság ugyanezen elvei szerint alakították a szegénynegyedekben végzett pedagógiai munkájukat. Nem meglepő, hogy egyre több fiatal lány csatlakozott a fiatal közösséghez: másfél évvel az alapítás után már 76 tagjuk volt. Az 1540-ben elhunyt Merici Angéla által alapított orsolyiták lettek a legnagyobb női renddé pedagógiai területen, és néhány évtizeddel ezelőtt még 20 000 nővérük volt világszerte.

És ma?

Mára csaknem megfelelő a tagok száma. Németországban, Ausztriában, Dél-Tirolban jobbra idős korúak az orsolyiták, és szinte valamennyien más fenntartónak adták át iskolájukat. Más országokban, mindenekelőtt Ázsiában szerencsére ismét komoly utánpótlásuk van. Mert az alapító eszméje időtlen: „Nagyrabecsülés, bátorítás, az önállóság és a szabad gondolkodás bátorítása, nyomásgyakorlás nélkül”, ahogyan Lioba nővér fogalmazza meg a Bonn melletti Herselben, ahol az orsolyitáknak kolostoruk, gimnáziumuk és óvodájuk van. „Az eszme ma is érvényben van, csak a forma nem”, mondja Lioba nővér. „Sok minden össze fog történi, de mi ezt nem elszedjük, hanem tudatosan elfogadjuk.”

Christian Feldmann

Forrás: Kirche In, 2017/1

